

Filmiņa manā galvā

4000 metru augstā Diamira siena. Vidū – lejupceļš no Nangaparbata virsotnes

«1856. gadā Ādolfs Šlāgintveits stāvēja kalna dienvidu kraujas pakājē. Otra tik augsta un stāva krauja diez vai uz zemes ir rodama. Es uzdrošinos tā sacīt, jo arī Marsels Kurcs, viens no labākajiem augstkalnu pazinējiem pasaulē, domā tāpat. No ielejas pamatnes pie Taršingas līdz virsotnei šeit ir 5200 augstuma metri. Dienvidaustrumu sienas vidējais slīpums ir 47,5 grādi, bet augšdaļā tā sasjeļas pat 68 grādu leņķi, kā aprēķinājis Finstervalders, balstoties uz savas 1934. gada ekspedīcijas novērojumu rezultātiem – tātad kāpums pārsniedz 100, pat 175 procentus!»

Pauls Bauers

«Šī tumšā un draudpilnā kalnu pasaule galu galā ir visas dzīvības avots.»

A. F. Mamerijs

Mana mūža lielākais pārdzīvojums tagad ir tālā pagātnē. Arī telpiski viss notika tālumā: Himalajos, pie Nangaparbata. Tur un toreiz es dabūju izjust to paplašināto esamību, kad notiekošais risinās divos apziņas līmeņos. It kā smadzenēs kaut kas šķobītos. Visā skaidrībā pieredzēju, kā nāves un dzīvības norises vispirms īstenojas, lai tad – gandrīz vienlaicīgi – pārvērstos manas biogrāfijas sastāvdaļa. Šie divkārši uztvertie notikumi palikuši man atmiņā kā paša miršanas pārdzīvojums un vienlaikus arī kā neticams stāsts par manu izdzīvošanu.

1970. gadā veiktais Nangaparbata traverss no dienvidiem uz ziemeļrietumiem man nebija tikai kalna šķērsojums ģeogrāfiskā nozīmē. Tas bija robežgājiens no šīspasaules viņpasaulē, no dzīvības nāvē un atpakaļ dzīvībā.

Es stāstu to vēlreiz ar plašu ievadu, lai dotu vārdu visiem notikumu dalībniekiem un iekļautu arī priekšvēsturi, kas manā zemapziņā no sākta gala bija pārdzīvojuma sastāvdaļa.

Toreiz es veselu nedēļu biju viens pats. Bez mierinājuma, bez cerības, bez pagātnes gāju ielejas virzienā.

Biju izmocīts, apsaldējies, es biju miris – izbadējies līdz kailai dvēselei, atgriezies pie cilvēkiem. Kad beidzot atkal ieraudzīju tos, kurus visas šīs dienas gaidīju steidzamies palīgā, Nangaparbats jau bija tālu prom, neskarta virsotne virs mākoņiem: Kailais kalns. Arī mans brālis bija tālu prom. Bet kur biju es? Apkārt sev redzēju Indas ieleju, jutu ilgas, bailes un sāpes. Tātad pats vēl biju tepat.

Arī šodien, raugoties atpakaļ, redzu sevi kā darbojošos personu un reizē arī kā traģēdijas vērotāju. It kā es būtu izgājis cauri vairākām savas apziņas pakāpēm, toreizējā izglābšanās pie Nangaparbata atkal ir atdzīvojusies manī kā intīma divu esamību mija: pats esmu tur un vienlaikus kaut kur pavisam projām. Visa šī Nangaparbata ekspedīcija

iespiedusies man atmiņā kā paša pārdzīvots un izjasts notikums, bet reizē kā tīrās uztveres fenomens, un tā arī gribu to atveidot – traģēdiju, kas gulst manas identitātes sākumā gluži kā robežpāreja. Arī kā šoks.

Virsoņnes rajonā, kad mani vēl vadīja dzīvotgriba, bieži noskatījos sevī no malas. It kā mans gars būtu atdalījies no ķermeņa. Tad atkal pieredzēju, kā prāts gluži vai fiziski pārstrādā emocijas un sasaista tās ar manu esamību – galējā, neapgāžamā noteiktībā. Šādi no bezizejas izjūtām veidojās liktenis un manas biogrāfijas daļa.

Es nevaicāju, no kurienes radās šī spēja atsvešināti apjēgt un apzināt paša izjūtas. Būtiskais man ir jaunā patība, kas dzima šajā procesā. Tātad šis notikums tālu pārsniedz manas dzīves ietvarus, un rakstīšu tā, kā to uztvēru, būdams itin kā vērojošs līdzdalībnieks.

Gribu pavēstīt, kā no ārējiem jutekļu kairinājumiem un bažām par savu dzīvību rodas bailes un to, kā cilvēks reaģē, balansēdams starp izdzīvošanu un bojāeju.

Nevēlēdamies apzināti interpretēt tur notikušo, stāstīšu par savu iekšējo sašķeltību. Savu izdzīvošanu es taču toreiz izjutu kā sadalīšanos darītājā un malā stāvošajā. Manas smadzenes ļoti precīzi reģistrēja visas norises – tiklab ārējās, kā emocionālās, ķermeniskās un mentālās – šķita, ka pastāv pārrāvums starp sajūtām, apzināšanās procesu un iespaidu uzkrāšanos.

Lai gan beigās šie lēcieni smadzenēs kalpoja vairs tikai vienkāršai ķermeņa dzīvības uzturēšanai, reizē tie – iespējams, nāves tuvuma palēnināti un skābekļa trūkuma piebremzēti – iedarbojās uz manu apziņu līdzīgi šizofrēnijas uzplūdam. Ārējie uztvērumi un iekšējās emocijas kontrastēja kā saule un mēness.

Līdzīgi tam, kā maņu orgānu kairinājumi rada konkrētā brīža sajūtas, bet kopējais pārdzīvojums paliek un saglabājas kā «filmiņa galvā», kuru pēcāk var paskatīties, arī mans stāstījums savā kritiskajā fāzē pārlec no pirmās uz trešo personu.

Konfrontēdams savu «galvas filmiņu» ar skatītāja emocijām, es mēģinu uzskatāmi parādīt, kā nāves tuvumā veidojas apzinātā patība.